

HRVATSKO INFORMACIJSKO I DOKUMENTACIJSKO DRUŠTVO
CROATIAN INFORMATION AND DOCUMENTATION SOCIETY

HID - Drobilica

Godina IV, travanj 2007, br. 2

UDK 0+061

ISSN 1845-4569

Uvodnik

Poštovani čitatelji,

u ovom broju donosimo više priloga od kojih izdvajamo one o aktivnosti HID-a na različitim područjima kao što su daljnje pripreme za provedbu europskog sustava certificiranja informacijskih stručnjaka u Hrvatskoj, otvoreni pristup znanstvenim časopisima i razvoj hrvatskih znanstvenih elektroničkih časopisa.

Objavljujemo i jedan polemički osvrt našeg čitatelja na ranije objavljeni stav u vezi opravdanosti izgradnje nacionalnih citatnih indeksa, a koji pokazuje da se o ovdje iznesenim stavovima vodi računa čak i u drugim sredinama. Ujedno pozivamo i druge zainteresirane da se argumentiranim priložima pridruže ovoj ili dotaknu nekih drugih tema.

S poštovanjem,

Ivo Tokić

Sadržaj

Objavljeni operativni dokumenti za provedbu europskog sustava certifikacije.....	str. 2
Sastanak s Jacekom Ciesielskim.....	2
Nacionalni citatni indeksi: o pedagoškoj vrijednosti jedne igračke.....	3
Godišnja skupština HRD „Vitezović“	5
Promocija Toplišekovog „Rodoslovja“ u Zagrebu.....	6
Treća izložba „Za vašim korijenima“.....	6
Održan Okrugli stol: Hrvatski znanstveni elektronički časopisi.....	7
1. međunarodni znanstveni skup The Future of Information Sciences (INFuture).....	8
Archival Solidarity Project.....	8
ePosters.net	9
ScientificCommons	9

HID-Drobilica

Izlazi dvomjesečno

Kontakt e-mail: ivo.tokic@ina.hr

HID

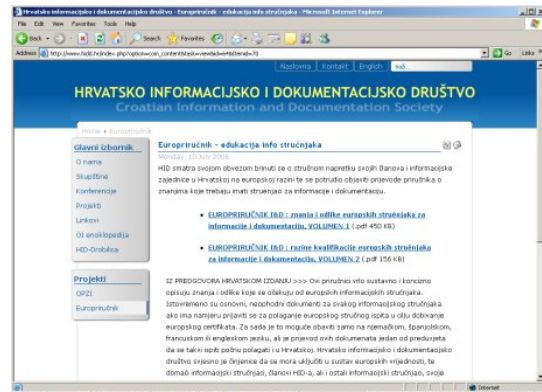
Hrvatske bratske zajednice 4, 10000 Zagreb, Hrvatska

Objavljeni operativni dokumenti za provedbu europskog sustava certifikacije informacijskih stručnjaka

Na stranicama HID-a čitateljstvo se moglo otprije još upoznati s prevedenim EUROPRIRUČNIKOM http://www.hidd.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=64&Itemid=70 izrađenim u sklopu CERTIDOC projekta <http://www.certidoc.net>. Projekt je usmjeren prema certificiranju informacijskih stručnjaka izvan visokoškolskog sustava unutar zemalja EU. Informacijski stručnjaci mogu steći znanja i vještine tokom svog radnog vijeka na različite načine, prvenstveno permanentnim učenjem uz rad. Informacijska struka i informacijska djelatnost se i ne može obavljati samo na temelju završenog fakulteta, jer malo koji fakultet uopće priprema suvremene informacijske stručnjake i dokumentaliste sposobne za obavljanje tih poslova u kompanijama ili u okviru drugih radnih sredina. Takvi obrazovani stručnjaci ipak postoje, jer uče iz dostupne literature, uče na stručnim i znanstvenim skupovima i stručnim sajmovima, uče u vlastitim radnim sredinama. Većina njih nema mogućnosti za napredovanje, jer to njihovo novo znanje i njihove stručne vještine nisu evaluirane i nemaju „papir“, neku diplomu i sličan službeni dokument pomoću kojeg dokazuju svoj napredak. Projekt CERTIDOC upravo njima pruža mogućnost za stručno napredovanje. Kako je zamišljeno, provedba certificiranja informacijskih stručnjaka i dokumentalista opisana je u operativnim dokumentima, koje smo u HID-u također preveli s dozvolom autora tih publikacija i priložili ih na isto mjesto na našim web stranicama uz osnovne dokumente.

Nakon ovoga moramo „oživjeti“ sustav i u Hrvatskoj. Do tada se zainteresirani pojedinci mogu prijaviti u Pariz za polaganje tog informacijskog „stručnog“ ispita, a sve daljnje upute mogu se dobiti u HID-u. U Parizu će se 16. lipnja održati sastanak članica CERTIDOC projekta na koji je pozvan i predstavnik HID-a.

Tibor Tóth

Sastanak s Jacekom Ciesielskim, direktorom izdavačke kuće Versita iz Varšave

Na sastanku projektnog tima s urednicima naših znanstvenih časopisa održanom na Institutu Ruđer Bošković sredinom prosinca 2006., pojedini su urednici spominjali izdavačku kuću Versita i portal Metapress. Nakon toga sam dobio i jednu poredbenu analizu što su je napravili suradnici g. Jaceka Ciesielskog o našem portalu Hrčak <http://hrcak.srce.hr/> i Versite <http://versita.com/aboutus> odnosno Metapressa <http://www.metapress.com/home/main.mpx>. Ta je analiza u prikazu malo uljepšala usluge ovih dviju kompanija od onog što oni stvarno nude (ali, inače su zaista dobri) i lošije prikazala Hrčak od stvarnog. Također su do mene stigle informacije da su neke naše redakcije časopisa potpisale određeni ugovor o suradnji s Versitom, za sada na eksperimentalnoj razini. Stoga sam detaljno proučio što te kompanije rade i s kim surađuju. Na kraju sam i stupio i u e-mail korespondenciju s g. Ciesielskim, te se i sastao s njim u Zagrebu krajem ožujka.

Smatram potrebnim iznijeti svoja zapažanja, već i zbog toga što je on u inače vrlo otvorenoj i oštroj e-mail diskusiji izrazio stav da je našim domaćim redakcijama znanstvenih časopisa ne samo zabranjeno surađivati s njegovom kompanijom, nego zabranjeno i znati da oni postoje. Ja sam ga uvjerio da je Hrvatska slobodna, tržišno orijentirana zemlja i da svaka strana i domaća komercijalna kompanija slobodno predstavlja svoje proizvode i usluge, ali da ne može očekivati da za njega taj marketing odradi MZOŠ ili HID. Niti ovaj članak ne pišem da bi radio reklamu za njegovu kompaniju, već da bi objasnio što ta kompanija zaista radi.

Mala kompanija Versita, u vlasništvu g. Jaceka Ciesielskog i sa sjedištem u Varšavi, u ugovornom je odnosu i s velikom izdavačkom kućom Springer te nastoji biti vodeći komercijalni izdavač znanstvenih časopisa Srednje Europe. To pokušava postići s jedne strane pokretanjem novih srednjeeuropskih časopisa, a s druge pretvaranjem već renomiranih, uhodanih časopisa iz zemalja Srednje Europe u online verziju uz uvjet da časopisi izlaze na engleskom jeziku. Uspjeha u tome već ima prvenstveno u svojoj Poljskoj, ali i u Slovačkoj, Srbiji, Češkoj, te u Hrvatskoj.

Što Versita nudi?

Nudi vrlo dobru online tehnologiju za prikaz sadržaja časopisa, sažetka radova, citiranih referenci, povezivanje nekih referenci putem CrossRef (ako uspije automatski izvršiti uparivanje referenci s odgovarajućim DOI), te prikaz i punog teksta u obliku pdf-a. Osigurava i DOI za svaki članak (što inače svaka redakcija može sama zatražiti uz neveliku cijenu). Sve to vrlo dobro izgleda i vrlo je funkcionalno. Mogli bi reći da se radi o suvremenoj tiskari u online eri. No, dok klasičnoj tiskari nakon što naplati svoje tiskarske usluge ne pada na pamet da sebe smatra izdavačem (publisher), Versita uz naplatu svojih usluga po komercijalnoj cijeni sebe smatra izdavačem (publisher), dok dosadašnjem izdavaču prepušta ulogu vlasnika i distributera (vidi na primjeru Acta Pharmaceutica <http://versita.com/science/medicine/apharma/>). Podatak koliko naplaćuje svoje usluge predstavlja poslovnu tajnu, ali ukupan iznos je funkcija frekvencije izlaženja časopisa i broja radova po sveščiću. To je uobičajeno. U tarifu je uobičajeno uračunata i zarada Versite. Uz to, ako vlasnik želi, časopis se može pojavljivati u otvorenom pristupu ili uz naplatu/pretplatu.

U marketinškom nastupu nudi da će časopisi koje Versita bude „publicirala” ugurati u odgovarajuće sekundarne publikacije, no to za naše časopise više nije potrebno, jer su to već sami uradili. Nudi asistiranje za ulazak časopisa na ISI Master Journal List, no u tome redakcija ima glavnu ulogu dizanjem kvalitete objavljenih radova. Versita u tome malo može pripomoći, odnosno ne može mnogo više nego HRČAK.

Versita usko surađuje i s MetaPressom i uključuje sve svoje časopise i one koje „usvoji” na portal MetaPressa. MetaPress je u vlasništvu kuće EBSCO, ali za razliku od EBSCO host baze podataka koji je otvoren samo za korisnike EBSCO servisa, MetaPress je besplatan i otvoren za čitav svijet. Kako izgleda naš jedan časopis kad se pojavljuje kroz Metapress portal može se vidjeti na adresi: <http://www.metapress.com/content/1330-0075/?p=b91a5c22fb9d4d25a583f0a7ff16705a&pi=64> ili već u obliku TOC: <http://www.metapress.com/content/1330-0075/?sortorder=asc&v=expanded>. Po riječima g. Ciesielskog, sasvim je prirodno da se i tu uočava samo Versita, kao Publisher, dok se klikom može otvoriti stranica pod naslovom „Editorial board”. Naša znanstvena udruga, koja stoji iza ovog časopisa, tu se nigdje ne vidi.

Osobni stav: na temelju svih spoznaja do kojih sam došao kroz komunikaciju s g. Ciesielskim i uvida u rezultate njihovog rada, smatram da od njih možemo učiti i iskoristiti neka njihova tehnička rješenja za razvoj HRČKA. Hoće li još koji domaći časopis ući u ugovorni odnos s Versitom, to je njihova stvar – nitko ih ne sprečava, ali ne bi trebali pristati da Versita sebe smatra izdavačem, samo zbog toga što nude suvremenu tehnologiju za online prikaz naših i inih časopisa. Po sličnoj analogiji, SRCE i HID su izdavač više nego stotinjak naših časopisa, svih koji su na portalu HRČAK. No, SRCU i HID-u ne pada na pamet da kao izdavač (publisher) svojata te časopise.

Tibor Tóth

Otvoreni stupci

Nacionalni citatni indeksi: o pedagoškoj vrijednosti jedne igračke

Osvrt na prilog Tibora Tótha

U svom prilogu objavljenom u broju 6 iz 2006. godine HID Drobilice Tibor Tóth se protivi inicijativi o izradi domaćeg citatnog indeksa u Hrvatskoj. Njegovi argumenti su brojni i ozbiljni. Pošto su svakom na dohvata ruke, neću ih prenositi niti pojedinačno razmatrati. Pozabavit ću se onim što je njihova suština. Suština je u tome da bi istraživači u Hrvatskoj dobili zgodnu, možda i korisnu, ali *skupu i opasnu igračku*. Svidjela mi se ta metafora. Poslužit ću se njome, možda na nešto slobodniji način, pa molim za razumijevanje kolegu Tótha, urednika HID biltena i čitatelje.

Najprije, smatram da su nacionalni citatni indeksi (NCI) i malim zemljama u razvoju i/ili tranziciji (MZR/T) ne samo korisni, već nužni. U takvim zemljama valjana (nearbitarna već zasnovana na činjenicama) i potpuna evaluacija samo na osnovu ISI citatnih indeksa nije moguća. Zbog niske incidencije citata autorima, institucijama i časopisima koji potiču iz takvih zemalja nemoguće je ostvariti diskriminaciju među entitetima evaluacije. To posebno važi za autore čije su karijere u usponu, a upravo njima je i najpotrebnija. Uostalom, to su davno priznali Eugen Garfield i kolege, uputivši one koji su nezadovoljni selektivnošću ISI odabira časopisa na izradu vlastitih izvora koji bi se koristili kao dodaci (*add-ons*) ISI citatnim indeksima. Zemlje koje su to prihvatile, npr Kina, ostvaruju brz napredak u znanosti. Uspjeh se, doduše, ne može pripisati *samo tome*, ali se pripisuje *i tome*. Zemlje koje tako ne čine imaju problem: kako, npr. za članak objavljen u lokalnom/nacionalnom časopisu odrediti broj bodova koje autor zaslužuje ako se ne zna impakt faktor tog časopisa. A ne zna se, jer ga u JCR nema. Da li na osnovi eminentnosti uređivačkog odbora? Možda na osnovi kvalitete recenzentskog postupka? Dogovorom unutar nekog visokog državnog tijela, neke ekspertne komisije? Dogovorena evaluacija, kao dogovorena ekonomija.

Kako za sve časopise pošteno i, s državnog stanovišta funkcionalno, utvrditi obujam podrške iz znanstvenog proračuna? Netko će kazati: pa lako, ne treba ni da je bude. Izdvojimo novac samo za časopise međunarodne vrijednosti. A koji su to časopisi, neka odluče međunarodna mjerila. Zašto bismo mi računali starost naših referenci kada nam to PubMed ili ISI čine besplatno? Razumno, ali za koliko časopisa i znanstvenih područja je to i izvodljivo? Što ćemo s ostalim područjima i preostalim časopisima? Znamo da časopisi u MZR/T opstaju uglavnom zahvaljujući državnoj podršci. Nisu roba, nemaju tržišnu vrijednost, jedva da ih i knjižnice kupuju. Ostaviti ih bez državne potpore za njih je ravno smrtnoj presudi, samo joj se ne zna rok izvršenja.

I kako će se, ostanemo li bez takvih časopisa, vršiti diseminacija novih spoznaja u nacionalnim okvirima. Tako što će nam seoski učitelji ili agronomi čitati kvalitetne časopise na engleskom jeziku. Ne vjerujem! Naprotiv, vjerujem da nacionalni časopisi imaju određenu ulogu i da je ona nezamjenljiva. Ma kakva da im je znanstvena razina, takvi časopisi služe permanentnoj edukaciji, prosvjećivanju nacije. Na isti način kao putevi, oni su narodno dobro. Ako su putevi loši, ne uvozimo ih iz Njemačke gde su bolji, već popravljamo svoje.

Netko će pomisliti: neka takvi časopisi postoje, ali zašto ih zvati znanstvenima i zašto ih financirati iz znanstvenog proračuna. Ako služe ugostiteljima, neka ih financira Ministarstvo turizma. Slažem se, iako je to tehničko pitanje. Pravo pitanje je da li im je mjesto u citatnom indeksu?

A odgovor: naravno da jest. I njih treba vrednovati, a pravog i potpunog vrednovanja bez citiranosti/impakta za sada nema. Njima je tu mjesto, ako ni zbog čega onda zato da bi se vidjelo koliki je utjecaj pravih znanstvenih časopisa koji, ako im je uloga i *primjena znanja*, moraju to i pokazati svojim impaktom u toj nekakvoj "stručnoj" literaturi. I tu je kraj priče. Po punoj analogiji, ista takva priča dala bi se ispričati o upotrebi NCI u MZR/T za evaluaciju autora, institucija, projekata itd., čemu sve citatni indeksi služe ili mogu da posluže.

Da li su, onda, NCI igračke? Dopuštam i takvo viđenje, kao što se i znanstvenici, bar oni pravi i bar u MZR/T, mogu vidjeti kao neka velika djeca. Dok oni međusobno prebrojavaju radove i citate, njihovi školski drugovi, loši đaci, prebrojavaju vile, natječaje i radnike koje valja otpustiti. Kupiti ili ne kupiti igračku takvoj, dobroj deci? Ako smo odgovorni, dužni smo se zapitati nad odgojno-obrazovnom vrijednošću igračke. Zapitajmo se da li će se student-postdiplomac, tragajući za *domaćom* literaturom za svoj seminarski rad, uputiti u biblioteku, neki OPAC, neku arhivu časopisa, ili možda NCI gdje će, kada jedan rad locira sve ostale slične imati dostupne na jedan jedini *click (related records)*. Kako da naš student zna da li se smije u svom radu poslužiti onom famoznom: o tome se sve zna, ali *nije bilo* domaćih istraživanja. Kako će njegov profesor saznati da mu je neki rad kritiziran ili počašćen, a pritom krivo interpretiran, svejedno? Tako što će "prevrtati" po policama, makar one bile elektronske ili će, recimo uz jutarnju kavu, otvoriti *mail* koji mu šalje njegov mali NCI robot: Dobro jutro profesore, proteklog mjeseca vaš rad A citirao je B u časopisu C. Zašto da jedna MZR/T svom profesoru ne omogući bar toliko, kad već ne može sekretaricu koja bi mu skuhalo tu kavu i oprala šalicu?

Nije reč samo o tome kako ugoditi profesoru. Ako nam je već do "odgajanja" pobrinimo se za to da u našem tretmanu pored pohvale bude i pokuda, uz nagradu i kazna. Da li će profesor - korisnik nacionalnog citatnog indeksa olako posegnuti za tuđim poglavljem ili ga ustupiti svom đaku, značajnom političaru, kao što se nedavno pokazalo u Hrvatskoj? Možda, ali manje je vjerojatno, jer zna da su citatni indeksi *opasne igračke*, koje uz ostalo služe i dijagnosticanju plagijarizma. Hoće li profesor u MZR/T koja ima svoj NCI olako prodavati diplome kao što se ovih dana pokazuje u Srbiji? Neće, jer takav neće ni postati profesor, pošto nema odgovarajuću citiranost, kao što analize pokazuju. Citatni indeksi u MZR/T nisu samo scijentometrijski, već i sociometrijski pokazatelji. Od novca koji dobiješ za prodanu diplomu kupiš BMW, ali ne kupiš citat. Citati, bar oni pravi (genuini, nezavisni), a takvi su u NCI lako izračunljivi, nisu na prodaju.

Najzad pravo pitanje: da li je igračka suviše skupa? Nisam ekspert za *cost-benefit* analize, ali vjerujem ekspertima Svjetske banke kada kažu da izdvajanje iz znanstvenog proračuna za evaluaciju treba da bude to veće što je taj budžet manji. Evaluacija u MZR/T, pod uslovom da je ozbiljna, štedi znatno više

novaca, nego što košta. Opet se može reći da je evaluacija zasnovana samo na tzv. ekspertnom mišljenju štedljivija od kvantitativne i da je tu više prostora da se "dokapitalizacijom", npr. plaćanjem eksperata, ostvari cilj, a to je pristojno vrednovanje. Vjerujem da i to treba činiti, ali ne vjerujem da to može biti dovoljno. Plaćanjem podižete odgovornost procjenjivača, ali ne proširujete njihovo znanje i uvid u predmet procjene. I najodgovorniji procjenjivači, npr. predlagači Nobelove nagrade za područje medicine, rutinski konzultiraju citatne indekse. Citatni indeksi su demokratske institucije. Citiranost je odluka žirija, samo je, za razliku od nekog odbora ili komisije, broj članova u žiriju virtualno beskonačan.

Ako kolega Tóth očekuje od ovakvog kritičara određeniji odgovor na pitanje koliko to zapravo košta, ne mogu mu do kraja biti od koristi. Ne znam cijene poznatih NCI, kakav je spomenuti kineski. Ne znam ni točnu cijenu SCIndeksa - Srpskog citatnog indeksa (<http://www.scindeks.nbs.bg.ac.yu>), pošto će se ona znati tek u lipnju 2007., kada iz *bete* preraste u *alfu* i obuhvati svih pet planiranih godišnjih volumena. Ali, znam cijene *web* predstavljanja časopisa iz regije u komercijalnim regionalnim bazama/portalima, kakav je npr. *Versita*. I znao sam grubo izračunati da će po članku punog teksta SCIndeks biti bar deset puta jeftiniji. Da li takvi portali daju više? Naprotiv, oni su daleko od citatnih indeksa. Jesu platforme za promociju, ali ne i za evaluaciju. NCI objedinjuju obje te funkcije, a mogu da obuhvate i puni tekst, kao što to SCIndeks čini. Neki misle da štede tako što se zadovoljavaju arhivama časopisa u okviru repozitorijuma izdavača. Neka se zapitaju je li to štednja za državu. Moraju poći od toga da se manje-više svi takvi repozitoriji izravno ili posredno financiraju iz proračuna. Kada se ti troškovi pažljivo saberu, bojim se da su veći od predračuna izrade bilo kako napravljenog NCI. Ukratko, cijena izrade jednog NCI, ma kolika da je, niža je od cijene alternativnih rješenja. Kada je riječ o cijeni, cijeli posao je u normalizaciji referenci (*authority control*) i njihovom povezivanju, a sva tajna u alatima. Ako imate pametne alate, taj posao ne mora biti skup. Alate ćete brzo napraviti čim se uvjerite koliko je bez njih taj posao skup i mučan. Na sreću, ako MZR/T nešto imaju, onda su to talentirani i jeftini programeri. I dobri statističari.

Vratimo se, za kraj, *opasnosti* igračke. Štošta može biti opasno, a proizvodi se i koristi. Pretpostavljam i Plivadon, a kolega Tóth nije predložio svoj upravi da obustavi tu proizvodnju. Svako malo E. Garfield ukazuje na *zloupotrebe* impakt faktora, pa kolega Tóth, naravno s razlogom, ne predlaže ukidanje pretplate JCR u Hrvatskoj. Svaka igračka je opasna tamo gde su djeca zapuštena. Roditelji znanstvenika u MZR/T, a to su ministri za znanost, znaju da discipliniraju svoje odgajanike. Pitat će svoje scijentometričare, bar u Hrvatskoj imaju koga, a oni će pogledati u podatke i sastaviti kratku uputu za upotrebu lijeka: rad u časopisu nadpolovičnog JCR IF - toliko bodova, ispodpolovičnog IF - toliko, a rad u nacionalnom časopisu ovog ili onog lokalnog impakta, toliko, naravno višekratno manje bodova. I nema bojazni od prekoračenja doze. I lijek nema popratnih pojava. Provincijalizacija znanosti koje se kolega Tóth osnovano pribojava, stvar je nacionalne znanstvene strategije i usuglašenosti politike vrednovanja s tom strategijom, a nikako postojanja ili nepostojanja jednog informacijskog izvora kakav je NCI.

Sve u svemu, Tibor Tóth je potpuno u pravu, a tako u krivu. Citatni indeksi nacionalne razine jesu rješenje. Izgledaju pretenciozno, ali samo na prvi pogled. Ne, oni nisu plod pukog oponašanja prakse u *mainstream* nauci. Nije ih smislila žaba, ona koja je zadigla nogu čuvši da se konji kuju. Osobno mislim da je to učinio profesor Baltazar.

Pero Šipka

predsjednik Upravnog odbora CEON - Centra za evaluaciju u obrazovanju i nauci

<http://www.ceon.org.yu/index.php>

Događanja

Godišnja skupština HRD „Vitezović“ u znaku ambicioznih projekata

Obraćajući se Izvještajno-izbornoj skupštini Hrvatskog rodoslovnog društva "Pavao Ritter Vitezović", koja je 27. ožujka održana u Hrvatskom povijesnom muzeju, predsjednik Društva akademik dr. Petar Strčić ocijenio je proteklo dvogodišnje razdoblje vrlo uspješnim i podsjetio na ambiciozne projekte koji sada stoje pred Društvom kao što su afirmacija pokrenutog stručno-znanstvenog časopisa „Rodoslovlje“, web stranice <http://www.rodoslovlje.hr>, društvenog glasila-biltena i tribina, kao i ostalih radnih grupa u kojima djeluju članovi.

„Snimanju“ interesa članstva za pojedine radne grupe i njihovom usmjeravanju trebaju poslužiti anketni listići, podijeljeni na Skupštini. Članovi su zamoljeni da ih popunjene vrate tajništvu Društva. Zalaganjem akademika Strčića osnovan je i prvi Ogranak Društva izvan Zagreba - i to u Rijeci, na čelu s mr.sc. Brankom Kukurinom.

Prihvativši izvještaje Upravnog i Nadzornog odbora te Suda časti, Skupština je odlučila da i za iduće razdoblje godišnja članarina iznosi 50 kuna. Jadranka Kaštelan je podsjetila da polovica članova Društva, koje sada broji blizu stotinu članova, ima svoje e-mail adrese, te je naglasila važnost sustavne edukacije članstva za korištenje računalskih programa namijenjenih rodoslovnom istraživanju.

Skupština je za novog predsjednika HRD „Vitezović“ izabrala dr.sc. Stjepana Čosića, ravnatelja Hrvatskog državnog arhiva. U Upravni odbor izabrani su Ana Brkić, Paula Fabinger-Orešković, Kazimira Jovović, Zoran Jeić, Jadranka Kaštelan, Juraj Mareković-Car i Marko Rimac, u Nadzorni odbor dr.sc.Dora Fleger, Nevenka Fabian-Vidaković i Vesna Bamburać, a u Sud časti Marija Tuga Neral, mr.sc. Martin Modrušan i dr.sc. Živana Heđbeli.

Mladen Paver

Promocija Toplišekovog „Rodoslovja“ u Zagrebu

Na inicijativu HRD „Vitezović“, 11.travnja održana je u Slovenskom domu u Zagrebu promocija knjige mr.sc.Janeza Toplišeka „Rodoslovje - kot znanost in hobi“. Knjiga je vrlo dobro prihvaćena kod hrvatskih rodoslovaca, među njima i od akademika dr.Petra Strčića i dr.Petra Šimunovića koji je predložio da se razmisli o njezinom hrvatskom izdanju. No već i izvorna slovenska verzija može biti vrijedan priručnik hrvatskom rodoslovcu.

Knjiga ima 360 stranica većeg formata, pisana je na razini sveučilišnog udžbenika, a svako od 35 poglavlja završava širim bibliografskim navodima i popisom web stranica koji korisnika upućuje na druge izvore. Autor, nekadašnji zagrebački student, na promociji je popularno izložio polazne savjete rodoslovnom istraživaču. Posebno je podsjetio na sve veće mogućnosti informatičke podrške - kao što su računalski programi „Brothers Keeper“ (preveden na slovenski), „Family TreeMaker“ i „Legacy“. Toplišek je ukazao na brojne rodbinske veze Slovenaca i Hrvata, da bi zaključio kako je zagrebački Mirogoj (gdje posjetitelj uz pomoć dostupnog računalskog programa može doći do podataka o svakom grobu i osnovnih podataka o osobi koja tu počiva) dijelić i slovenske povijesti. On je također izložio slovenska iskustva sa „slikom“ DNK faktora nasljeđivanja u rodoslovnom istraživanju. Toplišekova knjiga mogla se na promociji kupiti uz prigodnu cijenu od 130 kuna. Akademik Strčić je predložio da se takav susret s g.Toplišekom održi i na Rijeci.

Mladen Paver

Treća izložba „Za vašim korijenima“

Krajem veljače završila je s radom treća generacija Radionice „Za vašim korijenima“ na zagrebačkom Sveučilištu za treću životnu dob. U okviru skromne svečanosti otvorena je u knjižnici ove ustanove u Vukovarskoj 68 izložba radova polaznica, koja je obuhvatila niz zanimljivih dokumenata iz istraživanih obiteljskih i državnih arhiva.

Među njima otkrivete primjerak *Status animarum* iz Pregrade iz sredine 19.stoljeća (D. Jakovina), stranice matičnih knjiga iste starosti koje su u Šibeniku tada još bile vođene na talijanskom jeziku, zatim krsni list pradjeda iz Pittsburga (I.Dujmović), faksimil o krštenju pretka iz 1723. godine (I. Kolundžić), zapis o pretku iz knjige kraljevskog poreza 1598.godine (M.Plečko), odlomke iz zemljišnih knjiga Vojne granice (A. Brkić) i školovanja pradjeda u 19.st. Posebno je zanimljiv prijevod instrukcije za kompjuterski program *Family Tree Maker* (M. Plečko), a na istom programu J.Dominković je izradila crtež svog obiteljskog stabla.

U tijeku zimskog semestra Radionicu je posjetio niz predavača, stručnjaka za pojedina područja koja se dodiruju s genealogijom. Na završnoj svečanosti predstavnik tvrtke „*Hereditas*“ mr.sc. Damir Konjevod prikazao je mogućnosti računalnog programa „*Moja baština*“ koje su zanimljive za rodoslovnog istraživača. Izložba u auli Vukovarske 68 bila je otvorena do sredine travnja.

Mladen Paver

Održan Okrugli stol: Hrvatski znanstveni elektronički časopisi

U Zadru je 24. ožujka održan skup posvećen domaćim elektroničkim znanstvenim časopisima. Uz Croatian Medical Journal i HID, suorganizatori i izvršni domaćini i tehnički organizatori su bili Povjerenstvo za izdavačku djelatnost i Odjel za knjižničarstvo Sveučilišta u Zadru. U prijedpodnevnom dijelu održana su najavljena izlaganja. Uz Antu Uglešića, Anu Marušić, Damira Sapunara i Srećka Jelušića koji su se u uvodu obratili sudionicima, predavanja su održali Sven Lončarić, Teo Matković, Jadranka Stojanovski, Tibor Tóth i Mirna Willer. U popodnevnom dijelu vodila se diskusija o ponuđenim zaključcima. Taj prijedlog zaključaka (vidi niže u okviru) pripremili su organizatori:

Prijedlog zaključaka:

- Korištenjem suvremenih tehnologija, elektroničko izdanje znanstvenoga časopisa bitno povećava vidljivost časopisa i njegovu dostupnost čitateljima i potencijalnim autorima, a time i njegov čimbenik odjeka. Stoga je nužno da hrvatski znanstveni časopisi budu što bolje predstavljeni i u svojim elektroničkim izdanjima. Redakcije se žurno trebaju pripremiti za vrijeme u kojemu će primarno izdanje biti elektroničko.
- Hrvatski znanstveni časopisi financirani dijelom ili u cijelosti sredstvima MZOŠ-a ili drugih državnih tijela, prihvaćaju načela otvorenog pristupa znanstvenim radovima (open access), što je u skladu sa svjetskim tendencijama da se osigura pravo svakom poreznom obvezniku da ima besplatan pristup rezultatima istraživanja, financiranim iz javnih sredstava. To znači da su radovi korisnicima dostupni besplatno i u punom obliku. Poželjno je da radovi u elektroničkom izdanju budu dostupni u vrijeme njihova objavljivanja, no dopušta se i embargo od najviše šest mjeseci.
- Redakcije zadržavaju pravo da same reguliraju pravne osnove objavljivanja radova u elektroničkom izdanju.
- Redakcijama će se ponuditi softver koji će bitno pojednostavniti objavljivanje elektroničkog izdanja, a ujedno i osuvremeniti i olakšati rad unutar redakcije i rad s autorima i recenzentima.
- Sustav mora imati mogućnost objavljivanja elektroničkog izdanja koje obuhvaća sažetak svakoga članka te poveznicu na PDF-inačicu, arhivu i pretraživanje.
- Sustav treba omogućiti elektroničko zaprimanje radova.
- Elektronički zaprimljen rad šalje se na recenzije elektroničkim putem.
- U prvoj godini implementacije sustava urednicima i članovima redakcija osigurat će se edukacijske radionice i svakodnevna tehnička podrška telefonski ili elektroničkom poštom.
- Sustav mora biti postavljen tako da iz njega potrebne podatke mogu preuzimati centralni znanstveni portal HRČAK, Hrvatska znanstvena bibliografija (CROSBI) i projekt Tko je tko u hrvatskoj znanosti.
- Tehničke detalje realizacije toga projekta dogovorit će SRCE, CARNET, HID i NSK.
- Predlaže se trajno financiranje projekta (izrada, instalacija, testiranje, održavanje) od strane MZOŠ-a.
- Predlaže se da se časopisima omogući dobivanje što primjerenije mrežne adrese s hr domenom, što je važno zbog bolje vidljivosti elektroničkog izdanja i lakšega prijavljivanja u sekundarne baze specifične za pojedina znanstvena područja. Time će se časopisima omogućiti i dobivanje e-ISSN.
- Predlaže se Povjerenstvu za izdavačku djelatnost da pozitivno valorizira pojavljivanje domaćih časopisa u digitalnim oblicima.
- Uključivanje pojedinih časopisa u portal HRČAK ne isključuje pravo svake redakcije da ima i samostalno mrežno (web) izdanje niti uključivanje časopisa u neke druge konkurentske portale, ako se time postiže povećanje vidljivosti i čitanosti domaćih časopisa.
- Postignuta je suglasnost da je nužno izraditi kodeks ponašanja za objavljivanje pojedinih brojeva časopisa na portalu HRČAK. Nacionalna i sveučilišna knjižnica razmatra opciju da pojedine časopise s portala HRČAK uključi u svoj digitalni nacionalni arhiv, ali samo uz uvjet da su podaci kompletni i ažurni kad se pojedini broj publicira na portalu.
- Predlaže se osnivanje zajednice urednika znanstvenih časopisa (samostalne udruge ili u sklopu neke postojeće udruge) i njezino povezivanje sa sličnom europskom asocijacijom. Cilj asocijacije je razmjena znanja među članovima u svrhu unaprjeđenja znanstvenoizdavačke djelatnosti na znanstvenim principima primijenjujući suvremena tehnička rješenja.

Prisutni su uglavnom podržali zaključke, ali rasprava nije završena. Za sve domaće redakcije znanstvenih stručnih časopisa otvoren je poseban forum, gdje je moguće predložiti dodatne izmjene i dopune.

Na nemalo iznenađenje organizatora, na skup se prijavilo čak stotinjak sudionika iz raznih domaćih redakcija, što je pokazatelj da je tema bila pogodena.

Tibor Tóth

1. međunarodni znanstveni skup The Future of Information Sciences (INFuture) 7.-9. studenog 2007.

Odsjek za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu najavljuje prvi međunarodni skup s naslovom „The Future of Information Sciences (INFuture)” s temom "Digital Information and Heritage". Konferencija će se održati u terminu 7.-9. studenog 2007. godine. Za sada još nije određena lokacija, ali najvjerojatnije je da će se održati u Zagrebu.

Organizacijski odbor čine David Bawden (University College London), Aida Overfield (University College London), Jože Urbania (Faculty of Arts, Ljubljana), Jadranka Lasić-Lazić (Filozofski fakultet, Zagreb), Miroslav Tuđman (Filozofski fakultet, Zagreb), Damir Boras (Filozofski fakultet, Zagreb), Tomislav Šola (Filozofski fakultet, Zagreb), Sanja Seljan (Filozofski fakultet, Zagreb), Hrvoje Stančić (Filozofski fakultet, Zagreb).

Više informacija može se vidjeti na stranici <http://infoz.ffzg.hr/INFuture/>, dok se upiti, prijave i sl. mogu slati na infuture@infoz.ffzg.hr. Sažeci potencijalnih izlaganja ili postera trebaju se dostaviti do 1. lipnja 2007., a organizacijski odbor će odluku o prihvaćanju donijeti početkom lipnja 2007.

Tibor Tóth

Korisni sadržaji na mreži

Archival Solidarity Project

Krajem veljače arhivska je zajednica obaviještena o novoj web stranici projekta Arhivska solidarnost. Projekt je djelo Međunarodnog arhivskog vijeća (ICA) sa ciljem koordiniranja nastojanja međunarodne arhivske zajednice da, putem strane pomoći, razvije sredstva i stručnija znanja u zajednicama u razvoju i onima u tranziciji. Namjera projekta je:

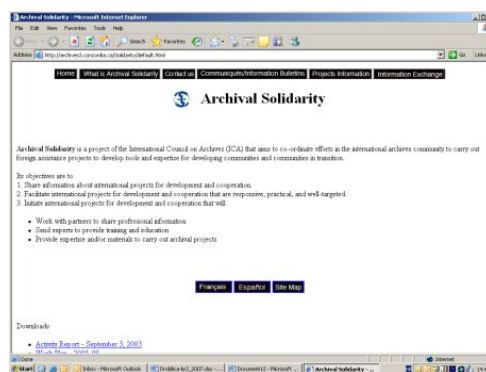
1. širenje informacija o međunarodnim projektima
2. omogućavanje pouzdanih, praktičnih i dobro ciljanih međunarodnih projekata suradnje i razvoja
3. pokretanje međunarodnih projekata suradnje i razvoja koji će:

- partnerima omogućavati dijeljenje stručnih informacija
- priskrbiti stručnjake i / ili materijal za izvedbu arhivskih projekata
- osigurati stručnjake za izobrazbu i školovanje

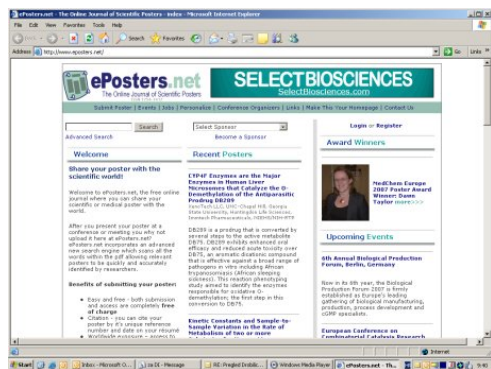
Važno je upozoriti kako Odbor arhivske solidarnosti ne dodjeljuje sredstva, već je tijelo čija je zadaća olakšavanje međunarodnih projekata, i djeluje kao mjesto za razmjenu informacija. Odbor je zainteresiran za informacije o tekućim aktivnostima suradnje i razvoja u pojedinačnim arhivskim zajednicama, jer drži kako je razmjena informacija i stručnjaka važna za međunarodnu arhivsku zajednicu.

Više na: <http://archives3.concordia.ca/Solidarity/default.html>

Živana Heđbeli

ePosters.net

Na stranici <http://www.eposters.net/> nalazi se besplatni online časopis u kojem znanstvenici mogu bez naknade prikazati svoj poster iz područja znanosti i medicine najširoj zainteresiranoj javnosti. To se odnosi na postere koji su bili prikazani na nekoj konferenciji ili skupu. Što je važno, pri tome se ne traži nikakav prijenos autorskih prava. ePosters.net uključuje napredni pretraživač koji skenira sve riječi u pdf dokumentu omogućujući brzo i pouzdano pretraživanje postera. Posteri su ukratko opisani i dani kao pdf dokument, a mogu se lako ispisati na lokalnom pisaču. Uz postere se nalaze i adrese za daljnje obavijesti, ali i mjesto za komentar postera. Posjetitelju se uz pojedini poster nude i drugi posteri slične tematike.

Ivo Tokić

ScientificCommons

Novi Open Access indeks znanstvenih radova ScientificCommons <http://en.scientificcommons.org/about> je razvijen u Institute for Media and Communications Management na Sveučilištu u St. Gallenu u Švicarskoj. Autorski tim čine Beat F. Schmid, Thomas Nicolai i Lars Kirchhoff. Lansiran je početkom 2007. godine, ali već je jedan od najvećih sustava za pretraživanje znanstvenih radova objavljenih u sustavu otvorenog pristupa. Kao ilustracija za to može poslužiti činjenica da je već nadmašio pretraživač OAster <http://www.oaister.org/>, koji je dana 11.4.2007. imao 11,307,418 zapisa od 766 suradnika, dok je ScientificCommons istog dana imao već blizu petnaest milijuna radova te da ima tendenciju daljeg brzog rasta (vidi tablicu 1):

Tablica 1: Rast zapisa u indeksu ScientificCommons

ScientificCommons	broj na dan 20.3.2007.	broj na dan 11.4.2007.	razlika
repozitoriji	843	850	+ 7
radovi	14.233.114	14.614.233	+ 381.119
autori	6.346.610	6.419.414	+ 72.804

Iz Hrvatske i jedan i drugi sustav imaju uključen samo jedan repozitorij, i to je naš Centralni portal znanstvenih i stručnih časopisa Republike Hrvatske HRČAK <http://hrcak.srce.hr/>. ScientificCommons ne želi biti puka kopija postojećih sustava, nego pokušava ponuditi više od drugih sličnih servisa (iako im pretraživač za sada nema naprednu verziju). On iz svih radova identificira autore i ključne riječi (ako su bile navedene), nudi spremanje zapisa u EndNote ili BibTex formatu. Analizira i pokazuje koliko izabrani autor (i s kojim koautorom) ima samostalnih ili zajedničkih radova. Vidi na primjer http://de.scientificcommons.org/tim_berniers-lee ili http://en.scientificcommons.org/ivo_toki%C4%87. Pretražuje puni tekst dokumenta, a ne samo metapodatke, kao Oaister. Dokumenti su dostupni i u slučajevima kada je repozitorij zbog nekog razloga izvan dohвата. Namjeravaju uvesti i određeni citatni indeks o obliku koji se može vidjeti na adresi <http://en.scientificcommons.org/1574177>. U svakom slučaju ovo je vrijedan projekt i izvrstan izvor besplatnih radova iz čitavog svijeta. Ako ga niste stavili u svoj osobni katalog, uvijek ćete isti naći i na osnovnoj stranici HRČKA.

Tibor Tóth

HID-Drobilica

Glavni urednik : mr.sc. Ivo Tokić, tel. 01/2381-624, e-mail: ivo.tokic@ina.hr

Članovi uredništva: mr.sc.Tibor Tóth, dr.sc. Živana Heđbeli, Marina Mayer, mr.sc.Daniela Sraga, mr.sc. Irena Pilaš

HID

Hrvatske bratske zajednice 4, 10000 Zagreb, Hrvatska

Tel.: +385 1 3722 643; faks: +385 1 3722 630 <http://www.hidd.hr>

Matični broj: 0513814

Žiro račun: 2340009-110007285